

Äriplaani ja finantsanalüüsi koostamise juhend

Sissejuhatus juhendi kasutajale

Käesoleva juhendi alusel koostatav äriplaani ja finantsanalüüs on taotluse kohustuslik lisa.

Toetuse taotluses ning lisatud dokumentides esitatud informatsioon peab olema piisavalt põhjalik ja ajakohane, et taotluse hindamine oleks võimalik vastavalt määruses toodud hindamiskriteeriumitele.

1. ÄRIPLAAN

Taotlusele lisatakse äriplaani, mis kajastab projektis osalevate ettevõtjate (taotleja ja partner) majanduslikku olukorda ja taotluses sisalduvat projekti. Koostatav dokument peab sisaldama vähemalt järgmisi peatükke:

1.1 Kokkuvõte

Esitatakse kokkuvõte äriplaani, mis annab lühiülevaate projektis osalevatest ettevõtetest, nende jätkusuutlikkusest ja taotluses sisalduvast projektist ning selle mõjust projekti osapoolte majandustegevusele.

1.2 Ettevõtja info ja kirjeldus

Kirjeldatakse projektis osalevaid ettevõtjaid ja ettevõtteid.

Antakse ülevaade kõigi projekti osapoolte senisest äritegevusest ning sellest, kuidas see on projektiga seotud. Selgitatakse, kuidas projekti mõju avaldub kõigi projekti osapoolte äritegevusele.

1.3 Turuanalüüs

Kirjeldatakse kõigi projekti osapoolte peamisi kliente, turuosa, turuseisu, konkurentsituatsiooni ning ettevõtja poolt pakutavate toodete konkurentsieelist tagamaks ettevõtja pikaajaline jätkusuutlikkus.

1.4 Strateegia ja tegevusplaani

Kirjeldatakse kõigi projekti osapoolte lähiaastate strateegiat ja tegevusplaani.

2. ROHEVESINIKU PROJEKT

2.1 Projekti kirjeldus ja eesmärgid

Peatükist peab selguma projekti põhjendus. Kirjeldatakse, milline on projektieelne olukord, miks on projekti teostamine vajalik, mis on projekti eesmärk ning kas ja kuidas see vastab projektis osalevate ettevõtjate senisele äritegevusele. Samuti selgitatakse, millised on oodatavad tulemused, kuidas on tulemused seotud toetuse andmise eesmärgiga ning kuidas aitab projekt kaasa ettevõtja eesmärkide

täitmisele ning äriplaani realiseerimisele. Esitatakse lühikokkuvõtte koos viidetega KHG arvutusmodeli vastavatele andmetele ja selgitatakse, kuidas tulemused vastavad hindamiskriteeriumitele.

2.2 Projekti tegevuskoht

Antakse ülevaade rohevesiniku tervikahelaga (edaspidi *tervikahel*) seotud asukohtadest (tootmise ja tanklaga seotud kinnistutest). Selgitatakse, kas planeeritav projekt toimub projekti osapoolte omandis oleval hoonestatud või hoonestamata kinnistul või on taotluse esitamise ajaks sõlmitud leping kestvusega 5 aastat pärast projekti abikõlblikkuse perioodi lõppemist projekti tegevuse elluviimiseks.

2.3 Projekt institutsiooniline ülesehitus

Antakse ülevaade projekti elluviimise institutsioonilisest poolest, sealhulgas taotleja ja partnerite võimekusest projekti ellu viia. Kirjeldatakse nende vajalikku kvalifikatsiooni ja kogemust ning õigusliku, organisatsioonilise või tehnilise eelduse olemasolu, sealhulgas nimetada kaasatavad tehnilised konsultandid ja nende roll projekti elluviimisel. Taotlusele lisada rohevesiniku tervikahela etappide elluviimise eest vastutavate isikute haridust ja kogemust tõendavad dokumendid (diplom ja CV, millest nähtub suuremahuliste projektide elluviimise kogemus ja/või projekti tegevustikuga seotud erialane kvalifikatsioon).

2.4 Projekti nõudlus- ja riskianalüüs

Kirjeldatakse projekti vajalikkust ja analüüsitakse riskijuhtimist. Kirjeldatakse kõigi projektis osalevate ettevõtjate kogu ettevõtja riske ja riskijuhtimist ning projektiga kaasnevaid riske (sh tehnoloogilised ja mitte-tehnoloogilised riskid, sisemised ja välimised riskid), mis võivad mõjutada projekti elluviimist, toote kvaliteeti, toodangu mahtu, tootmiskindlust jms. Riskidena peavad olema hinnatud ka kliimamuutustega kohanemise eri aspektid vastavalt paetükis 2.5 toodud kirjeldusele. Kirjeldatakse, millised on peamised projekti arendamist takistavad tegurid, sh kas toetusel on ergutav mõju. Kirjeldada ka projekti edutegureid ehk projekti tulemuslikkust positiivselt mõjutavaid eeltingimusi.

Äriplaani raames koostatav ehituslik riskianalüüs peab sisaldama:

- 2.4.1 hinnatud on projekti ehitusliku poole, vesiniku tootmise ja käitlemisega seotud riske, k.a. kliimakohanemisega seotud riskid;
- 2.4.2 koostatud on riskikäitumise juhised ja konstruktsioonilised ning tehnilised lahendused riskide ennetamiseks, vältimiseks ja minimeerimiseks.

Projekti nõudlusanalüüsist peab selguma:

- 2.4.3 kas projekti väljundi osas on tagatud nõudlus (kas toode või teenus on konkurentsivõimeline);
- 2.4.4 kes on peamised kliendid, nende vajadused ja lõpptarbimise asukoht;
- 2.4.5 milline on turu suurus tervikahela erinevatele osadele ja kuidas tervikahela erinevad osad panustavad riiklikesse taastuvenergia ja kasvuhoonegaasi (KHG) heite vähenemise eesmärkidesse¹;

¹ [REKK 2030](#) : Eesti kasvuhoonegaaside heite vähendamine 80% aastaks 2050 (sh 70% aastaks 2030) s.o. 2030. aastal KHG heide 10,7-12,5 mln t CO_{2ekv}, (va LULUCF). Taastuvenergia osakaal energia summaarsest lõpptarbimisest peab aastal 2030 olema vähemalt 42%: aastal 2030 toodetakse taastuvenergiat 16 TWh ehk 50% energia lõpptarbimisest, sh taastuvelekter 4,3 TWh (2018 = 1,8 TWh), taastuvsoojus 11TWh (2018 = 9,5TWh), transport 0,7 TWh (2018 = 0,3 TWh). Transpordisektori taastuvkütuste kasutamise osakaalus on plaanis saavutada 14% eesmärk ja II põlvkonna biokütuste 4,9% eesmärk järgmiselt: (729+395 GWh = 4,9%).

- 2.4.6 milline on ettevõtja poolt prognoositav maht rohevesiniku tootmises ja tarbimises transpordikütusena (MWh) või keemiatööstuse lähteainena.

Projekti kohta esitada:

- 2.4.7 kokkulepped projekti osapoolte (taotleja ja partnerid) vahel, kes osalevad tervikahela erinevate etappide elluviimisel (rohevesiniku või keemiatööstuse lähteaine tootmine, rohevesiniku tankimistaristu, transpordivahend);
- 2.4.8 projektiväliste osapoolte (nt tarnijad, rahastajad, transpordiettevõtjad, keemiatööstuse lähteaine tarbijad, kohalikud omavalitsused, -kogukonnad või muud tarbijad) digitaalselt allkirjastatud toetus- või kinnituskirjad või koostöökokkulepped, mis näitavad nende osalemist projekti elluviimisel või muul moel projekti panustamisel, kirjeldada osapoolte roll või kaasatus projektis;
- 2.4.9 tugevuste-nõrkuste-võimaluste-ohtude analüüs (TNVO- ehk SWOT-analüüs) tervikahela kohta, mis võtab arvesse kõiki tervikahela etappe,² erinevate etappide koostoimimist ja -mõju. Lisaks tugevuste ja nõrkuste ning ohtude ja võimaluste analüüsile tuleb välja tuua iga etapi võimalikud riskid ja riskide maandamise meetmed, sh milline on võimalik lahendus, kui:
- 2.4.9.1 tekib tõrge tootmise või toote säilitamise, taristu rajamise või keemiatööstuse lähteainena tarbimise etapis (üks osapool ei ole huvitatud projektiga jätkamisest; tootmises esineb tehniline tõrge või tootmiseks vajaliku seadme tarne hilineb ning mõjutab projekti elluviimise ajakava või toote vajalikus mahus valmimist; tootmisüksuse või säilituslahenduse üksuse paigaldamine või sellega seotud ehitustööd hilinevad või tehnilised lahenduskäigud too(de)te paigaldamisel ei toimi; toode või sellega kaasnevad komponendid ja lisaseadmed ei vasta tehnilistele nõuetele või ei tööta oodatud kasuteguriga; projekti antud etapi eest vastutavad spetsialistid või spetsiifiliste erialateadmistega töötajad lahkuvad töölt; taotlejal tekivad makseraskused või puuduvad vahendid omaosaluseks jne);
- 2.4.9.2 tekib tõrge transpordisektoris tarbimise etapis (üks osapool ei ole huvitatud projektiga jätkamisest; transpordivahendi tarne viibib ja mõjutab projekti elluviimise ajakava; transpordivahend ei tööta ettenähtud kütusekuluga, transpordivahend ei tööta või töötab ebapiisava töövõimekusega teatud ilmastikutingimustes vm lisanduvate asjaolude ilmnemisel (nt külmal ajal, tugeva tormi korral), projekti antud etapi eest vastutavad spetsialistid või spetsiifiliste erialateadmistega töötajad lahkuvad töölt, taotlejal tekivad makseraskused või puuduvad vahendid omaosaluseks jne).

2.5 Projekti kliimakindluse hindamine

² Tervikahela etapid: Rohevesiniku tootmine elektrolüüseri abil veest, kasutades selleks 100% taastuvenergiat, vastavalt RED II vahetu tootmise nõuetele (Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2018/2001 artikkel 27 lg 3, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L2001&from=EN>) või vesiniku tootmine 100% biogaasist, mille toomiseks on kasutatud 100% ulatuses jätkusuutlikkust arvestavaid energiaallikaid (Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2018/2001 nõuetele vastavad biojäätmel, sõnnik, läga või V lisa A ja B kütused, mille kasvuhoonegaaside heitkoguste vähenemise vaikeväärtus on suurem kui 80% ja mille tootmisel ei teki maakasutuse muutuse tõttu netoheidet või tõendatavalt 100% artikkel 29 nõuetele vastavalt toodetud biomassist saadud kütused mille kasvuhoonegaaside heitkoguste vähenemise vaikeväärtus VI lisas A on suurem kui 90%, v.a. tüvepuu ning sellest valmistatud brikett, gaarid ja puiduhake, ja mille veokaugus ei ületa 500 km). Tootmise alla arvestatakse ka rohevesiniku eraldamine, kompresserimine, säilitamine ning jaotamine enne tankimist või lõpptarbimist. Tankimistaristu all mõeldakse rajatist, mis varustab transpordivahendeid taastuvallikatest toodetud või vähese CO₂ heitega vesinikuga transpordi eesmärgil. Tarbimine – vesiniku tarbimine lõppkasutuses oleva transpordivahendi energiaallikas (nt kütuserakus elektri tootmiseks).

Antud peatükis tuuakse välja kliimakindluse hindamise analüüsi põhiliste tulemite kokkuvõte koos viidetega täpsetele analüüsi aruannetele. Kliimamuutustega kohanemise analüüsis tuuakse täpsemalt välja peamised riskikohad ja nende leevendusmeetmed. Kliimamuutuste leevenamise osas tuuakse ära projekti põhilised positiivsed mõjud, s.h. kasvuhoonegaaside heite vähenemine t CO_{2e}/aastas, muu kaasneva heite vähenemine t/aastas.

Tulenevalt Euroopa Liidu struktuurivahendite kasutust reguleerivast ühissätete määrusest³, on kohustuslik tagada kliimakindlus taristuinvesteeringutel, mille kestvus on vähemalt 5 aastat. Kliimakindluse tagamise hindamiseks on Euroopa Komisjon 2021. aastal kehtestanud teatise „[Taristu kliimakindluse tagamise tehnilised suunised aastateks 2021–2027](#)“⁴. Kliimakindluse hindamine vastavalt Komisjoni juhendile on kohustuslik Euroopa Liidu vahenditest rahastatavate taristuobjektide puhul vastavalt programmiga sätestatud tingimustele. Positiivne rahastamisotsus on võimalik langetada üksnes nende kliimakindluse hindamise kohustusega taristuobjektide suhtes, mille puhul on kliimakindlus tagatud ning see on hinnatud ja dokumenteeritud vastavalt Euroopa Komisjoni juhendis antud suunistele. Taristu kliimakindluse hindamine hõlmab nii kliimamuutuste leevendamise kui ka kliimamuutustega kohanemise mõju analüüsimist.

Projekti elluviija peab kaasama projekti korraldamisse kliimakindluse tagamiseks vajalike teadmistega ja pädevusega isiku(d)⁵ ja koordineerima oma tegevuse projekti arendamiseks vajaliku muu tegevusega, näiteks keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) ja/või keskkonnamõju hindamise (KMH) menetlustega. Nimetada eraldi kliimakindluse tagamise eest vastutav isik (võib olla projekti üldist riskihindamist koordineeriv ja selle projekti eluea jooksul järgimise eest vastutav isik).

Projekti kliimakindluse analüüs tehakse vastavalt juhisele, esimese etapi analüüsi läbiviimisel on võimalik kasutada juhise eestikeelset lühimaterjali „Kliimakindluse tagamise juhend“⁶, mis avaldatakse KIK kodulehel ning aruandluse koostamiseks on ette antud failid „RRF_H2_KHG_heite_arvutamine_20240126.xlsx“ ning „Kliimatundlikkuse ja haavatavuse analüüs“. Analüüsid, eriti kliimamuutustega kohanemise analüüs, peavad olema integreeritud üldisesse projekti riskianalüüsi, riskid peavad olema hinnatud kooskõllaliselt ning kliimamuutustega kohanemise põhijäreldused peavad sisalduma ka riskide koondhinnangus.

2.6 Projekti sotsiaalmajanduslik mõju

Sotsiaalmajanduslikus analüüsis kirjeldatakse projekti mõju projektiga hõlmatud piirkonna elanikele ja majanduslikule heaolule. Analüüsi käigus tuleb selgitada, kuidas projekti käigus elluviidav investeering toetab piirkonna arengut ja kasvatab tööhõivet.

Kirjeldada mõjud:

2.5.1 tootmisüksuse ja tankimistaristu lähipiirkonna elanikele;

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, 24. juuni 2021, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid, ELT L 317, 9.12.2019, lk. 1–16: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32021R1060>

⁴ Komisjoni teatis 2021/C 373/01 „Taristu kliimakindluse tagamise tehniliste suuniste aastateks 2021–2027“, ELT C 373, 16.9.2021, lk. 1–92: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021XC0916\(03\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021XC0916(03)&from=EN)

⁵ Keskkonnavaldkonna ekspert või konsultant, kellel on süsiniku jalajälje ja/või kasvuhoonegaaside (KHG) heite ning kliimamuutuste mõju hindamise kogemus. KMH litsents pole kohustuslik, kuid vajalik on ametialane pädevus ja varasem kliimamõjude hindamise/analüüside läbiviimise kogemus. Süsiniku jalajälje hindajatel ei pruugi alati olla kliimamuutuste mõju hindamise pädevust, mistõttu võib olla vajalik enam kui ühe eksperdi kaasamine.

⁶ [Keskkonnanõuded | Riigi Tugiteenuste Keskus \(rtk.ee\)](#), [Juhendid ja abimaterjalid](#) peatükist, fail [Kliimakindluse hindamise juhend.docx](#) | 366.13 KB | [docx](#)

- 2.5.2 ettevõtlusele (tootja, vahendaja, lõpptarbija);
- 2.5.3 kohalikule omavalitsusele ja riigile (sh laekuvad maksud);
- 2.5.4 kohalikule arengule ja teenustele;
- 2.5.5 loodavad töökohad (inimest/aastas).

2.6 Projekti keskkonnamõju

KHG ja muu kaasneva keskkonnaheite arvutus tuleb koostada vastavalt KIKi poolt ette antud meetodikale. Metoodikas aluseks võetavad lähteandmed tuleb esitada koos põhjendatud arvutuskäikude ja tõendavate dokumentidega vastavalt punktis 3.1 kirjeldatud lootelule.

Kui projektis toimuvad protsessid ja nende eelduseks olevad lähteandmed pole esitatud loogiliste lahti seletatud arvutuslike tuletuskäikudena ja pole esitatud tehnilisi tootja poolseid argumente, on KIKil õigus pidada andmed ebapiisavaks ja projektitaotlus tagasi lükata.

Hinnata tuleb projekti tulemusena tekkivat taastuvenergia ja taastuvtranspordi osakaalu kasvu. Koostada tuleb esmane keskkonnariskide analüüs, milles hinnatakse projekti ehituslikke ning rohevesiniku tootmise ja käitlemisega seotud keskkonnariske ning koostada riskikäitumise juhised ja konstruktsioonilised ning tehnilised lahendused riskide ennetamiseks, vältimiseks ja minimeerimiseks.

Kirjeldada tuleb muud projektiga kaasnevad keskkonnamõjud, sealhulgas müra ja saaste vähenemine, loodus- ja elukeskkonna halvenemine või paranemine.

Toetuse taotluse rahuldamise otsusest 4 kuu jooksul tuleb esitada projekti välise sõltumatu osapoolte poolt koostatud täielik ehituslik, kasutuslik ning keskkonnariskide analüüs projekti iga etapi jaoks kaasaarvatud lõplikult kasutusvalmis terviklahendus ja selle rakendamine 5 aasta jooksul pärast valmimist. Riskide analüüsi koostamine tuleb lisada tegevusena projekti ajakavasse. Täielik riskide analüüs peab sisaldama:

- 2.6.1 hinnatud on projekti ehitusliku poole, vesiniku tootmise ja käitlemisega seotud riske;
- 2.6.2 hinnatud on projekti ehitusliku poole, vesiniku tootmise ja käitlemisega seotud riskide võimalikku mõju elu- ja looduskeskkonnale ning inimeste tervisele;
- 2.6.3 koostatud on riskikäitumise juhised ja konstruktsioonilised ning tehnilised lahendused riskide ennetamiseks, vältimiseks ja minimeerimiseks ning keskkonnakahjude likvideerimiseks;
- 2.6.4 määratud on riske auditeeriv isik või asutus, riskide auditeerimise kord koos leidude lahendamise ajakava ja korraga ning riskide eest vastutavad isikud projekti raames ja pärast selle valmimist kuni 31.märtsini 2031 ja läbiviidavate sisekontrollide ja koolituste ajakava;
- 2.6.5 tehtud on riskianalüüs Päästeameti ning kiirabi võimekuse osas jõuda õnnetuse piirkonda ning kahjude likvideerimise võimekused ja selleks kuluv aeg;
- 2.6.6 koostatud on teavituskava elanikkonna, klientide jt võimalike huvitatud osapoolte informeerimiseks projekti tegevustest ja lõppeesmärgist ning sellega seotud võimalike ohtude vältimiseks.

2.7 Projekti ajakava

Projekti elluviimine, sh ajakava lähtub finantseerimiskavast (vt p. 4.2.1). Ajakava koostatakse projekti elluviimise perioodiks aastate lõikes ning selles kajastatakse kavandatavaid tegevusi nende ajalises järjestuses koos planeeritud finantsmahtudega (projekti eelarve). Kirjeldatakse hangete ja lepingute sisu, arvu ning hangete läbiviimise ja lepingute elluviimise aega.

Ajakavas tuuakse välja vähemalt järgmised vahetähtajad:

- 2.7.1 projekti iga etapi jaoks koostatava täieliku riskianalüüsi tähtaeg;
- 2.7.2 elektrolüüseri või muu rohevesinikku tootva seadme tarne tähtaeg;
- 2.7.3 elektrolüüseri või muu rohevesinikku tootva seadme paigaldamise ja töövalmiduse tähtaeg/tähtajad;
- 2.7.4 rohevesinikku tarbiva transpordivahendi tarne ja töövalmiduse tähtaeg/tähtajad;
- 2.7.5 projekti lõpptähtaeg, millal süsteem on terviklikult komplekteeritud ja töövalmis.

Kui projekti elluviimine eeldab täiendavaid tegevusi, tuleb need lisada ajakavasse.

Eelarvest peab selguma mida, kui palju, millise hinnaga, kellelt, miks (tarnija valiku põhjendus) eeldatavalt kavatsetakse osta. Eelarves tuleb kajastada erinevate tarneahela osade maksumus, sh:

- 2.7.6 rohevesiniku tootmisüksuse maksumus koos tarne ja paigalduse ning kasutusvalmiduse saavutamisega;
- 2.7.7 keemiatööstuse lähteaine tootmisüksuse maksumus koos tarne ja paigalduse ning kasutusvalmiduse saavutamisega;
- 2.7.8 rohevesiniku tankimistaristu maksumus koos tarne ja paigalduse ning kasutusvalmiduse saavutamisega;
- 2.7.9 rohevesinikku kasutava transpordivahendi soetamismaksumus koos tarne ja paigalduse ning kasutusvalmiduse saavutamisega.

Projekti ajakava koostamisel tuleb arvestada määruse § 7 esitatud tähtaegadega.

- 2.7.10 projekti algus ei või olla varasem kui taotluse esitamise aeg ning lõpp ei või olla hilisem kui 1.06.2026;
- 2.7.11 tervikahela loomiseks vajalikud tehnoloogiad ja seadmed peavad olema hangitud, paigaldatud ja seadistatud hiljemalt 30.09.2025.

3. TEHNILINE LAHENDUS

3.1 Tehnilise lahenduse kirjeldus

Esitatakse tervikahela kirjeldus, mis hõlmab rohevesiniku tootmist, säilitamist ja tarnimist ning tarbimist transpordisektoris. Esitada tuleb kasutatava tehnoloogia ning tarne-, paigaldus- ja käivitusprotsessi kirjeldus tervikahela igas etapis ja etappide vahel. Tehnilise lahenduse kirjeldamisel tuuakse välja, kuidas vesiniku tehnoloogiate arendamisel võetakse materjale ja aineid kasutusse selliselt, et neid on võimalik toote eluea lõpus uuesti ringlusse võtta ja seega korduvalt kasutada ehk maksimaalselt ringmajanduse põhimõttel.

Kirjelduses tuleb välja tuua kõik eeltingimused, mis on projekti elluviimiseks vajalikud, sh nimetada, millised neist on teostatud ja ülejäänud tuua välja projekti ajakavas.

Taotlusele tuleb lisada hinnapakkumused, mis selgitavad ja tõendavad projekti eelarve kujunemist. Minimaalselt kaks võrdlevat hinnapakkumist tuleb võtta projektis hangitavale elektrolüüserile (või muule rohevesinikku tootvale seadmele) ja transpordivahendile, ja kui see on terviklahenduse osa, ka ladustamis- või tankimisvahenditele. Ehitustööde ja teiste tegevuste maksumused eelarvestatakse tuginedes turuhinnale.

Projekti aluseks võetavad lähteandmed ja kasvuhoonegaaside heite arvutusmudelisse sisestatavad lähteandmed peavad olema omavahel kooskõlas. Vastavad andmed tuleb esitada koos põhjendatud arvutuskäikude ja tõendavate dokumentidega:

- 3.1.1 kasutatava taastuvenergia liik ja kogus kõigis energia kasutuse etappides;

- 3.1.2 rohevesiniku saamisviis ja lähteaine(d);
- 3.1.3 saadav rohevesiniku kogus koos eeldatava tootmise kasuteguri ja energiatarbega toodetava ühiku rohevesiniku kohta;
- 3.1.4 rohevesiniku kompressioonimise, jahutamise, säilitamise, tankimise või villimise energiakulu;
- 3.1.5 kasutatav keemiatööstuse muu tooraine (peale rohevesiniku) kogus ja saamisviis koos vastavate tehnoloogiliste protsesside kirjeldusega;
- 3.1.6 keemiatööstuse eeldatav tõendus põhine tootmise kasutegur ja energiatarve toodetava ühiku kemikaali kohta;
- 3.1.7 keemiatööstuses toimuva kompressioonimise, jahutamise, säilitamise, tankimise või villimise energiakulu;
- 3.1.8 kasutatava(te) transpordivahendi(te) kütusekulu kilomeetri kohta;
- 3.1.9 transpordivahendi(te) eeldatav aastane läbisõit antud projekti raames

Sealhulgas peavad esitatud dokumendid sisaldama:

- kõigi projektis kasutatavate tootmiseseadmete tehnilised passid või käsiraamatud, tootjapoolse garantiiaja ning tootjapoolse hoolduslepingu tingimused,
- tankla tehnilised passid või käsiraamatud, tootjapoolse garantiiaja ning tootjapoolse hoolduslepingu tingimused;
- transpordivahendi tehniline pass või analoogne infomaterjal, millest lähtub tootjapoolne garantiiaeg, hoolduslepingu tingimused, kütusekulu kilomeetri kohta, mootori võimsus, kahe tankimise vahel läbitav tüüpvahemaa või kütusepaagi ruumala ja muud seadme sõiduomadusi iseloomustavad olulised parameetrid.

Kui tootja esitatud dokumentides pole kõiki vajalikke lähteandmeid, siis lisada vastavad andmed tootja kinnituskirjaga. Vajadusel teha ühikute teisendamised taotluses ette nähtud formaati.

Kui projektis toimuvad protsessid ja nende eelduseks olevad lähteandmed pole esitatud loogiliste lahti seletatud arvutuslike tuletuskäikudena ja pole esitatud tehnilisi tootjapoolseid argumente, on KIKil õigus pidada andmed ebapiisavaks ja taotlus tagasi lükata.

Äriplaani tuleb lisada nimekiri kõigi hindamiskriteeriumite väärtustega koos viitega vastava väärtuse lähteandmetele projekti kirjelduses, arvutuskäikudes ja täiendavas dokumentatsioonis (vt määruse lisa 3 hindamiskriteeriumid).

3.2 Tehnoloogilise valmiduse tase (TVT)

Tehnoloogilise valmiduse tase peab vastavalt Euroopa Liidu teadusuuringute ja raamprogrammi Horisont tehnoloogiaklassifikaatorile olema vähemalt [TVT 8](#).

TVT tuleb määrata kõikide tarneahelas olevate innovaatiliste tehnoloogiate kohta (nt tootmise puhul elektrolüüseri ja vesiniku transportimise ja tarnimise kohta ja/või keemiatööstuse tootmiseseadmete korral). Kirjeldada tehnoloogiate tööpõhimõtteid ja toimimist, esitada tehnilised parameetrid, sh tõendid töötavatest prototüüpidest koos keskmistele töötingimustele vastavate kasutegurite ja KHG heite vältimise meetoditega. Esitada tootja väljastatud kasutusjuhend, sh hooldustingimused ja vastavus kehtivatele standarditele.

4. FINANTSANALÜÜS

4.1. Finantsanalüüsi põhimõtted

Ülevaade finantsanalüüsist (FA) esitatakse Exceli dokumendina, kus kõik arvutusvalemid ja viited on kontrollimiseks avatud ning sisestamisõigused dokumenti on tagatud. Kaitsesõnadega või ilma arvutusvalemite ja viideteta Exceli dokumenti hindamiseks ei aktsepteerita.

Exceli mudelis kasutatud sisend- ja tulemandmete argumenteeritud majanduslikud põhjendused esitatakse käesoleva peatüki alampunktides. Need peavad aitama luua arusaama kavandatud projektist ja projektis osalevate ettevõtjate (taotleja ja partnerite) kogu majanduslikust seisust.

KIK-il on õigus küsida taotlejalt kõiki taotlust toetavaid dokumente, arvutusi ja selgitusi, et veenduda esitatud FA adekvaatsuses ja selle kooskõlas projekti eesmärkidega.

FA tulemus koosneb omavahel seotud analüüsi tabelitest (taotleja enda vormil), mis esitatakse Exceli mudelis.

Tabel 1 – Projekti finantseerimiskava

Tabel 2 – Projekti tegevustulud ja -kulud

Tabel 3 – Projekti jätkusuutlikkus

Tabel 4 – Projektis osalevate ettevõtjate kogu majandustegevuse jätkusuutlikkus

FA arvestusperiood hõlmab projekti abikõlblikkuse perioodi ja abikõlblikkuse perioodile järgnevat viie aastast perioodi.

FA koostatakse jooksevhindades.

4.2. Finantsanalüüsi koostamine

4.2.1. Projekti finantseerimiskava (taotleja koostatav tabel 1)

Projekti finantseerimiskavast peab selguma eelarve, ajakava, finantseerimisallikad, sh omafinantseering.

Projekti eelarves näidatakse ainult selle projektiga seotud investeeringukulud kavandatud tegevuste lõikes.

Projekti eelarves tuleb eristada kulud partnerite lõikes, sealhulgas iga partneri omaosalus ja toetuse suurus.

Projekti ajakavas näidatakse investeeringukulud aastate lõikes, mil need realselt tekivad.

Investeeringukulude abikõlblikkus peab olema kooskõlas määruse § 8 nõuetega.

Kõik investeeringukulud tuleb esitada ilma käibemaksuta, välja arvatud juhul, kui käibemaks ei ole riigi käibemaksuõiguse alusel tagasi nõutav.

Kui projekti käigus planeeritakse tegevusi, mille kulu ei ole määruse mõistes abikõlblik, kuid mille elluviimine projekti tegevuste raames on majanduslikult põhjendatud, eristatakse algse investeeringu kulust abikõlblik ja mitteabikõlblik osa ning põhjendatakse seda.

Finantseerimisallikatena näidatakse kogu projekti finantseerimise vahendeid.

Taotleja ja partnerite omavahendid – vaba käibekapital.

Toetus – taotluses kajastatud toetuse suurus.

Laenud – projekti finantseerimiseks võetavad laenud kasutusse võtmise aastal (mitte laenu tagasimaksud). Selgitusena esitatakse eeldatavate laenutingimuste informatsioon.

Projekti omafinantseeringuna mõistetakse rahalise kate tagamist kõigi nende kulude jaoks, mida projekti toetusega ei rahastata, sh nii abikõlblikud kui mitteabikõlblikud kulud ja lisanduv käibemaks.

Toetuse saaja ja partnerite kohustus on tagada rahaline kate kõigi projekti kulude jaoks, välja arvatud projekti toetusega kaetavad kulud.

Omafinantseeringu olemasolu tõendamine:

- 4.2.1.1 Omavahendite olemasolu tõendatakse viimase kinnitatud majandusaasta aruande ja viimase lõppenud kvartali finantsaruannetega.
- 4.2.1.2 Omafinantseeringuks planeeritava laenu võimet (laenu põhiosa ja intresside tagasimakse võimet) analüüsitakse projekti- ja ettevõtja kogu majandustegevuse jätkusuutlikkuse analüüsi käigus.
- 4.2.1.3 Kolmandate osapoolte rahastamise korral esitatakse rahastajate kinnituskirjad. Krediidiasutuse rahastamise korral on KIK-il õigus küsida krediidikomitee siduvat otsust projekti rahastamiseks, milles kajastuks laenu sihtotstarve, summa, väljamaksete periood, põhiosa maksegraafik, tagastamise tähtaeg, laenuintress ja muu asjakohane info.

Omafinantseeringu katteks planeeritava laenu tingimused (laenu periood, laenu põhisumma tagasimaksete struktuur, maksepuhkus ja marginaal) peavad olema realistlikud, see tähendab vastama turutingimustele.

4.2.2. Projekti tegevustulud ja -kulud (taotleja koostatav tabel 2)

Tegevustulu ja -kulu prognoosid koostatakse rohevesiniku tervikahela iga osa kohta eraldi, milles sisalduvad rohevesiniku tootmine, tarnimine ja tarbimine. Võetakse arvesse investeeringu mõju, sh tegevuskulu prognoosid koostatakse eraldi nii nullstsenaariumi kui täisstsenaariumi korral.

Selgelt peavad olema eristatavad fookuses olevad tootmisüksused ja sisendressursid (tootmiskaht, tooteühiku müügihind, ressursside kogus ja ühikmaksumus, jm)

Tegevustulud ja -kulud esitatakse ilma käibemaksuta ning prognoosimisel arvestatakse tegelike rahaliste tulude ja kuludega.

Käibekapitali muutust tegevustulu ja tegevuskulu prognoosidele ei lisata.

Tegevustulud tuleb näidata tululiikide kaupa ja selgitada tulude prognoosimise eeldused. Tegevustulude prognoos peab põhinema realistlikul nõudlusanalüüsil.

Tegevuskulud arvestatakse järgmiste kululiikide kaupa:

- 1) Muutuvkulud. Käideldavatest mahtudest sõltuvad: energiakulu, keskkonnatasud, transpordikulud; ja varade mahust sõltuvad: seadmete hoolduse teenus ja materjalid.
- 2) Püsikulud. Tööjõukulud, administratiivkulud, sisse ostetavad teenused, töövahendite kulud, muud tegevuskulud.

Iga muutus tuleb siduda majanduslikult põhjendatud tegevusnäitajatega (tarbimise maht, varade maht). Ülejäänud kulud (kulum, finantseerimiskulud, maksud jne) ei kuulu tegevuskulude kalkulatsiooni hulka.

Finantsanalüüsi arvestusperiood hõlmab projektile eelnenud kolme majandusaastat, projekti elluviimise perioodi ja elluviimisele järgnevat investeeringu viieaastast perioodi.

4.2.3. Projekti jätkusuutlikkus (taotleja koostatav tabel 3)

Projekti finantsiline jätkusuutlikkus loetakse tõendatuks, kui projekti kumulatiivne rahavoog on igal aastal vähemalt 0 või positiivne.

Selleks võrreldakse sissetulevaid rahavoogusid väljaminevate rahavoogudega, perioodil alates investeeringu elluviimise esimesest aastast kuni arvestusperioodi lõpuni.

Sissetulevate rahavoogude hulka kuuluvad:

- 1) projekti toetus;
- 2) omavahendid;
- 3) võetav laen;
- 4) tegevustulu.

Väljaminevate rahavoogude hulka kuuluvad:

- 1) investeeringukulud ja vajadusel asenduskulud;
- 2) tagasimakstav laen koos intressidega;
- 3) tegevuskulu.

Intressid ja laenu põhiosa tagasimaksed tuleb kajastada juhul, kui projekti finantseerimiseks kasutatakse laenu. Kui jätkusuutlikkuse tagamiseks on vajalik kasutada käibekrediiti rahavoona, siis peab selle tagastamise koos intressidega kalkuleerima väljamineva rahavoona.

4.2.4 Projektis osalevate ettevõtjate kogu majandustegevuse jätkusuutlikkus (taotleja koostatav tabel 4)

Projektis osalevate ettevõtjate kogu majandustegevuse jätkusuutlikkuse hindamiseks koostatakse analüüs iga ettevõtte kohta eraldi. Ettevõtja tegevust loetakse tõendatuna jätkusuutlikuks, kui ettevõtja terviku kogu majandustegevuse kumulatiivne rahavoog on igal aastal vähemalt 0 või positiivne. Selleks võrreldakse arvestusperioodil sissetulevaid rahavoogusid väljaminevate rahavoogudega.

Taotleja ja partnerite kogu majandustegevuse jätkusuutlikkuse hindamisel tuleb arvesse võtta kõik rahalised tulud ja kulud ning arvestada ka projekti mõjudega, st lisatakse projektiga seotud uued tegevuskulud ja -tulud ning projekti mõju jätkuvatele tegevustele (kuludele-tuludele). Arvesse tuleb võtta nii projektiga seotud investeeringud kui muud projekti arvestusperioodil kavandatavad investeeringud.

Taotleja ja partnerite kogu majandustegevuse rahavoogude prognoosi lisatakse taotluse esitamise aastale eelnenud kolme majandusaasta rahalised tulud-kulud, mis peavad vastama majandusaasta aruannetele.

Intressid ja laenu põhiosa tagasimaksed tuleb kajastada juhul, kui projekti finantseerimiseks kasutatakse laenu ning juhul, kui varasemalt on võetud laene. Kirjeldada võetud kohustuste tingimused (intress, tagastamise tähtaeg, tagasimaksegraafik).

Kui jätkusuutlikkuse tagamiseks on vajalik kasutada käibekrediiti rahavoona, siis peab selle tagastamise koos intressidega kalkuleerima väljamineva rahavoona.

5. Projekti toetuse arvutamine

Projektile antav toetus on riigiabi ning seega tuleb taotlejal toetuse summa ja projekti omafinantseeringu arvutamisel lähtuda määruse §-idest 5 ja 10.

Rohevesiniku tootmisüksuse puhul moodustab toetus 45% abikõlblikest kuludest. Abikõlblikud on kõik investeeringukulud.

Rohevesiniku tankimistaristu jaoks antava toetuse puhul on abi osakaal 100 % abikõlblikest kuludest.

Rohevesinikku kasutava keskkonnasõbralike või heiteta sõidukite puhul on abikõlblikud sõiduki ostmiseks tehtavad täiendavad kulud või sõiduki moderniseerimiseks tehtava investeeringu kulud, mille eesmärk on muuta sõiduk keskkonnasõbralikuks või heiteta sõidukiks.

Need kulud arvutatakse keskkonnasõbraliku või heiteta sõiduki ostmise investeeringukulu ning sellise sama kategooria sõiduki ostmise investeeringukulu erinevuse alusel, mis vastab juba jõustunud ja kohaldatavatele liidu normatiividele ja mis oleks tehtud ilma abi saamata.

Võrdlusaluseks peab olema vesinikusõiduk. Tegemist peab olema võimalikult sarnase analoogiga – kui on olemas sama toote analoogne sisepõlemismootoriga variant, siis tuleb sellega võrrelda. Kui sellist varianti ei ole, siis võib võtta analoogiks ka muu tootesarja või isegi muu tootja sõiduki, kuid see peab olema suuruselt, põhitunnustelt, võimsuselt ning eluealt võrreldav.

Abi osakaal *heiteta sõiduki* puhul on 100% abikõlblikust kulust, *keskkonnasõbralike sõidukite* puhul ei tohi abi ületada 80% abikõlblikust kulust.

Keemiatööstuse lähteaine tootmisüksuse puhul ei tohi toetus ületada täiendava keskkonnainvesteeringu kulu, mis on tuvastatud kooskõlas üldise grupierandi määruse artikli 36 lõike 4 punktis a või c loetletud tingimustega.

Abikõlblikud on täiendavad investeeringukulud, mis määratakse kindlaks, võrreldes investeeringukulusid abi puudumise korral rakenduva alternatiivse stsenaariumiga järgmiselt:

- kui alternatiivne stsenaarium seisneb vähem keskkonnasõbraliku investeeringu tegemises, mis vastab kõnealuse sektori või tegevuse tavapärasele äritavadele, siis on abikõlblikud kulud riigiabi saava investeeringu kulude ja vähem keskkonnasõbraliku investeeringu kulude erinevus;
- kui alternatiivne stsenaarium seisneb olemasolevate kätiste ja seadmete kasutuses hoidmises, siis on abikõlblikud kulud riigiabi saava investeeringu kulude ning olemasolevate kätiste remontimiseks ja ajakohastamiseks tehtud kulude nüüdispuhasväärtuse erinevus (diskonteeritud ajahetkele, millal abi saav investeering oleks tehtud).

Tabel 1. Toetuse määra lihtsustatud tabel

Artikkel (muutmisel olevast ÜGEM ⁷ -ist) – osa tervikahelast	Abikõlblikud kulud	Toetuse määr abikõlblikest kuludest, kui abi antakse konkureeriva pakkumismenetluse teel
Artikkel 41 – rohevesiniku tootmisüksus	Kõik investeeringukulud	45%
Artikkel 36a – tankimistaristu	Tankimistaristu ehitamise, paigaldamise, uuendamise või laiendamise kulud	100%
Artikkel 36b lg 3 ja lg 5 a) – heiteta sõiduk	Heiteta sõiduki ⁸ ostmiseks, liisimiseks või moderniseerimiseks tehtava investeeringu täiendavad kulud	100%

⁷ Üldise grupierandi määrus

⁸ Defineeritud ÜGEM punktis 102g) „heiteta sõiduk“

Artikkel 36b lg 3 ja lg 5 b) TAT § 10 lg 4 ⁹ - keskkonnasõbralik sõiduk	Keskkonnasõbraliku sõiduki ¹⁰ ostmiseks, liisimiseks või moderniseerimiseks tehtava investeeringu täiendavad kulud	80%
Artikkel 36 lg 4 a) või c) – keemiatööstuse lähteaine tootmisüksus	Abikõlblikud on täiendavad investeeringuskulud, mis määratakse kindlaks, võrreldes investeeringuskulusid abi puudumise korral rakenduva alternatiivse stsenaariumiga	100%

Grupierandi määruse artikkel 6 kohaselt peab abil olema ergutav mõju, st et taotleja ei tohi projekti tegevustega alustada enne taotluse esitamist.

⁹ Majandus- ja taristuministri määrus nr 109 <https://www.riigiteataja.ee/akt/104012023001>

¹⁰ Defineeritud ÜGEM punktis 102f) „keskkonnasõbralik sõiduk“